

Ю. Амельченко,
директор Одеської обласної
універсальної наукової бібліотеки
ім. М. С. Грушевського

НОВИЙ ПРОСТІР БІБЛІОТЕКИ: ПОПУЛЯРНІСТЬ, РЕПУТАЦІЯ, БРЕНД

ТРАНСФОРМАЦІЙНІ процеси і зміни в суспільстві, ухвалення Стратегії розвитку бібліотечної справи на період до 2025 року «Якісні зміни бібліотек задля сталого розвитку України» стали основою для змінення пріоритетів у діяльності Одеської ОУНБ ім. М. Грушевського, зокрема, стосовно впровадження варіативних моделей бібліотечного обслуговування, зонування бібліотечного простору, надання користувачам широкого спектра традиційних та інноваційних послуг, створення для них комфортного середовища.

Колектив бібліотеки ще з перших років незалежності нашої держави відчув нові потреби суспільства у функціонуванні закладу як громадського центру спілкування, необхідність спрямування своєї діяльності на задоволення культурно-освітніх, дозвіллевих, інтелектуальних потреб користувачів, реалізацію їх різноманітних ідей.

Позиціонуючи себе з того часу як «найнародніша бібліотека», ми впевнено трансформували простір обласної бібліотеки та обрали своїм професійним гаслом тези «Читач завжди правий» і «Що менше «табу», то краще людині».

Бібліотека приваблює користувачів не лише багатющим зібранням літератури, започаткованим ще у XVII ст., а й комп'ютерними залами, Wi-Fi, зручними, затишними зонами відпочинку. А якщо відвідувачеві хочеться почитати влітку на свіжому повітрі, то для цього створено й таку можливість. Також у холі бібліотеки діє кафе, яке безпідставно можна вважати літературним, адже тут усі охочі обговорюють останні літературні новинки, не заважаючи тим, хто працює в читальних залах.

У бібліотеці запроваджено буккросинг, для цього в холі встановлено стелаж «звільнених книг». Є тут також інформаційний стенд «Крокуємо бібліотечними заходами».

У відділі персонального абонементу створено дитячий куточок, в якому малеча, що приходить разом з батьками чи бабусями, може погратися різноманітними іграшками, подивитися мультфільми, помалювати на інтерактивній дошці, переглянути чудові дитячі книжки – подарунки від друзів бібліотеки. Тут також проходять засідання клубу «Літературний сад», на які збираються майбутні поети і літератори. Вони обговорюють сюжети та героїв прочитаних книг з доброзичливими бібліотекарями-ерудитами.

У клубі «Зірки Одеси» відділу краєзнавчої літератури знавці-аматори можуть подискутувати, при-

міром, на тему «Скільки років Одесі?». А в читальній залі гуманітарного профілю майже щовечора збирається молодь для навчання за програмою «Технологічна нація», де оволодіває навиками програмування. До речі, в ранковому пору в тій же залі вже п'ять років діють безкоштовні курси комп'ютерної грамотності для осіб пенсійного віку.

У читальній залі створено кінозал. Це дало нам змогу, наприклад, долучитися до проведення Фестивалю європейського кіно, організувати допрем'єрний показ і обговорення документального фільму «Процес. Російська держава проти Олега Сенцова».

Затишний і комфортний, невеликий за розміром, але значний за наявними фондами, відділ літератури іноземними мовами став центром безкоштовних курсів вивчення іноземних мов. У 2016 р. вони проходили під девізом «Англійська мова – це просто», а у 2017-му їх темами стали «Таємниці японських шашок го» та «Ієрогліфи древньої мови». Відділ є центром спілкування і створення ефективних дружніх комунікацій між національно-культурними товариствами Одеси.

Зала відділу економічної та виробничої літератури стала місцем, де збирається Клуб учасників об'єднань співвласників багатоквартирних будинків. На його засіданнях спільно з працівниками відділу юридичної літератури проходять жваві обговорення питань захисту прав членів ОСББ та виконання ними обов'язків стосовно спільного утримання багатоквартирних будинків.

У відділі юридичної літератури діє пункт з надання безкоштовної первинної правової допомоги малозабезпеченим особам, проводяться інформаційні години «Консультують фахівці Головного управління юстиції в Одеській області».

Використати бібліотечний простір якомога повніше і з користю для відвідувачів – наша мета. Тому, наприклад, влітку фахівці відділу мистецтв, які знаються на живописі, музиці, театрі та кіно, перетворюють бібліотечне подвір'я на читальну залу зі столами під парасольками від пекельного сонця, з можливістю почитати пресу або книгу, поспілкуватися, послухати музику, випити прохолодної водички.

Є в бібліотеці і зовсім нова сучасна зала, яку допомогли облаштувати благодійники. В ній розмістився відділ соціально-культурної діяльності. Відповідно до напрямів роботи цього структурного підрозділу його приміщення виконує функції конференц-зали і абонементу, зали зустрічей і вільного спілкування, традиційної читальної та комп'ютерної

зали. Відділ укомплектовано найсучаснішими виданнями української літератури та періодики на будь-яку потребу та смак. Інформація про заходи, які проводить відділ, поширюється в соціальних мережах та висвітлюється у ЗМІ.

У залі встановлено 10 комп'ютерів, проекційний екран, звукопідсилювальну апаратуру, є Wi-Fi, тож можна працювати з власним ноутбуком або планшетом. По периметру приміщення розташовуються балкони, на яких молодь обоюдно проводить час, на підвіконнях лежать м'які подушки для посиденьок, в залі також є столи-трансформери. Тобто тут створено всі умови, аби в людей виникло бажання приходити в бібліотеку знову й знову.

Від часу створення відділу не минуло і року, а перелік заходів, які він провів, вражає. Молодий, енергійний колектив проводить роботу за проектами, ініціаторами котрих виступають його співробітники. Наприклад, бібліотекар О. Тарасенко ініціював і реалізує літературно-пізнавальний проект «Сучасна українська література через персоналії». Вже відбулися заходи на теми: «Патріарх української літератури Юрій Андрухович», «Сірий кардинал Юрій Іздрик», «Залізна леді Оксана Забужко», «Український Пелевін Сергій Жадан», «Галицький лицар Юрій Винничук».

Відділ також започаткував створення клубу-лекторію духовно-патріотичного виховання громадянина України. За планом проекту головним напрямом 2017 р. стали заходи до 100-річчя Української революції. Вже відбулися зустрічі з лауреатом Шевченківської премії 2011 р. В. Шклярком – «Від "Чорного ворона" до "Чорного сонця"», лекція історика С. Богана «Герої українського неба (доля авіаторів доби Української революції 1917–1921 років)», творча зустріч з лауреатом минулорічної премії Президента України «Українська книжка року» М. Дочинцем, презентація другої збірки нарисів про долю переселенців «Знедолені? Нездоланні!». Також у рамках цього проекту молодь зустрілася з учасником Кенгірського повстання політ'в'язнів, людиною-легендою В. Карташем. Багатою зацікавила лекція молодого історика В. Долгочуба «Між Купайлом та Іваном: язичництво і християнське в українському святі».

Гостями патріотичного клубу часто бувають відомі особистості. Так, український політик М. То-

менко представив два видання – «Україна: історія Конституції» та «Український щорічник-2017», історик К. Галушко і співробітник Українського інституту національної пам'яті М. Майоров презентували книгу «Донбас у вогні. Путівник зоною конфлікту», волонтер В. Макеєв – книгу «100 днів полону, або Позивний "911"». Школа медіапатріотів провела майстер-клас «Психологічна безпека в умовах інформаційної війни».

Непересічною подією став брифінг у патріотичному клубі добровольця, начальника медичного управління та реабілітації бійців Української добровольчої армії Я. Зінкевич. Прес-конференція проводилася для п'яти телевізійних каналів, журналістів та просто зацікавлених долею юної української героїні, яка особисто врятувала понад 200 бійців ЗСУ, створила і нині керує медичним батальйоном «Госпітальєри», назва котрого походить від ордену мальтійських лицарів, створеного в 1080 р. з метою турботи про бідних, поранених лицарів, палігримів зі Святої землі. Дійсно, Яна гідна високого звання лицаря та героїні!

Взагалі, слід відзначити, що бібліотека активно співпрацює з військовими. Для бійців організовано курси української мови, для слухачів Інституту Військово-Морських Сил Національного університету «Одеська морська академія» – лекції, остання з яких – «Українська військово-морська термінологія» – була присвячена Дню Військово-Морських Сил Збройних Сил України.

Традицією стало проведення в бібліотеці літературних, літературно-музичних, мистецьких вечорів та зустрічей. Гостями нашого закладу вже були відомий мистецтвознавець і філософ, керівник «Школи вільної культури» І. Рейдерман, поети Б. Херсонський та А. Хаєцький, ізраїльський прозаїк, відомий автор трилогії-фентезі про кумранського вчителя та ідолів пустелі Я. Шехтер, члени громадської організації «Новий Акрополь», які презентували книгу Деліі Стейнберг Гусман «Сьогодні я бачила...».

У межах щорічної акції «Французька весна» з успіхом пройшла презентація книги «Еврейские и украинские сказки и рассказы о гуцульском регионе» Б. Чорного, який є викладачем слов'янських мов в університеті в Каннах (Франція).

Тож тим, хто був присутній на всіх цих заходах, здавалася нісенітницею поширена теза про

До послуг відвідувачів – комп'ютери та Інтернет

Балкон – улюблене місце молоді

втрата популярності художньої книги та читання взагалі.

Мешканцям Одеси до смаку і літературно-музичні, і театральні зустрічі, що проводяться в бібліотеці. Без зайвої скромності можна говорити про успіх серед поціновувачів прекрасного групи *Medi Terra* з циклом літературно-музичних програм «Невідома Іспанія». Не менш успішною була інтерактивна зустріч із Форум-театром у межах спільного проекту з благодійним фондом «Карітас». Ці зустрічі продовжуються, і кількість їх учасників щоразу збільшується. Завжди викликають інтерес лекції циклу «Читай про Одесу, люби Одесу», що їх проводять науковці-дослідники Т. Гончарук, В. Савченко, В. Ливорінов.

Прагнучи розширити коло користувачів, залучити людей з різними інтересами, бібліотека проводить заходи, які не пов'язані з традиційною бібліотечною тематикою. Прикладами є популярні лекції хірурга С. Ліннікова з циклу «Медицина розбірливим почерком»; цикл міні-лекцій «15х4» (молоді вчені читають по чотири 15-хвилинні лекції з найрізноманітніших питань); тренінги на різні теми («Як відкрити ресторан та організувати ресторанний бізнес», «Ефективні комунікації у світі, на роботі та вдома»); зустрічі з консультантом Музею цікавої науки В. Немерцаловим; відкритий *plan crossing* – обмін рослинами, виставка хижих рослин та презентація книги науковців Одеського національного університету імені І. І. Мечникова «Дерева Одеси», а також незвичний для бібліотеки, але надзвичайно популярний нині проект «ШредінгерФест: про котів і для котів» (відбулися три зустрічі та презентація книги «Поп-арт і 25 котів Енди Уорхола»).

Бібліотека стала партнером проекту «Відкритий університет», спрямованого на популяризацію неформальної освіти дорослих упродовж життя.

Неформальні, нестандартні зустрічі і теми заохочують прийти до бібліотеки дедалі більше людей. «Он привозил из Одессы копченую скумбрию, маринованную брынзу в стеклянной банке с водой... Он кричал, что это лучшая еда в мире, пища богов...» – так неординарно, цитатою В. Катаєва розпочалася лекція-екскурсія «Одеські базари і ресторани: міфи і реальність». Після цієї зустрічі книги про Одесу та одеські традиції розкуповувалися як гарячі піріжки.

У найближчих наших планах – платні краєзнавчі екскурсії містом, на кшталт «Видатні жінки Оде-

си». Їх проведення стане можливим завдяки змінам, внесеним Кабінетом Міністрів України до постанови, що затверджує Перелік платних послуг, які можуть надаватися державними і комунальними закладами культури.

Всі наші заходи не просто для піару, хоча й заради нього теж. Ми вивчаємо вплив цих заходів на підвищення попиту на книги, зростання популярності самої бібліотеки. І сьогодні можемо констатувати збільшення попиту на книги цієї теми, про які йдеться на зустрічах. І ще: наша відкрита діяльність позитивно впливає на оновлення фондів. Кожна презентація, кожна зустріч завжди закінчується переданням сучасної літератури до фонду бібліотеки. Торік ми отримали, наприклад, подарунки від видавництва «Фоліо», «Дух і Літера», «Орієнтир», «Наш формат», «Книжковий Клуб "Клуб сімейного дозвілля"», від Національного інституту стратегічних досліджень, Українського інституту вивчення Голокосту. Це майже 350 назв найновіших видань, серед яких «Бабин Яр» за редакцією В. Гриневича і П.-Р. Магочія, «Путівник по Одесі» О. Бабіча, «Добробати. Історія батальйонів, що врятували Україну» П.-Р. Магочія, «Євреї та українці: тисячоліття співіснування» П.-Р. Магочія та Й. Петровського.

Спільна готовність колективу ОУНБ ім. М. С. Грушевського до реформ, його злагоджена робота, спрямована на перетворення бібліотеки в сучасний заклад, потрібний громаді загалом і кожній особі зокрема, дають свої плоди. Наші амбіційні оперативні й довгострокові проекти підтримують і державна адміністрація, і обласна рада. Ми також заручилися підтримкою й допомогою

громадських організацій.

Інформацію про набутий досвід розповсюджуємо серед бібліотек Одещини, адже в умовах децентралізації їм теж слід розширювати спектр послуг для якнайповнішого задоволення потреб своїх спільнот.

Найважливіше в нашій діяльності сьогодні – це, зберігаючи трішки професійного консерватизму, трансформувати бібліотеку в сучасний, потрібний громаді заклад.

Учасники проекту «15х4»

Відвідувачам зручно і затишно в бібліотеці